

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет педагогічний

Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи

**СИЛАБУС ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ
«СОЦІАЛЬНІ ОСНОВИ ТРАВМАТЕРАПІЇ»**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітня програма “Соціальна педагогіка”
Спеціальність І 11- Дитячі та молодіжні служби
Галузь знань І – Охорона здоров’я та соціальне забезпечення

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “26”серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Соціальні основи травматерапії
Викладач	Комар Ірина Валеріївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи
Контактний телефон викладача	+380975276171
E-mail викладача	iryna.komar@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	очний / заочний.
Обсяг дисципліни	3 кредити ECTS, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Очні консультації згідно розкладу

2. Анотація до навчальної дисципліни

Курс розкриває соціально-психологічні механізми травматизації, принципи психосоціальної підтримки, методи профілактики вторинної травматизації та відновлення соціальної адаптації. Студенти опановують основи інтегративних підходів у травматерапії, роботу з сім'єю, групами та спільнотами, а також особливості міждисциплінарної взаємодії фахівців у процесі підтримки осіб, які пережили травму. Курс формує у майбутніх соціальних педагогів компетентності для ефективної соціально-педагогічної та психосоціальної допомоги, розвитку стресостійкості та підтримки психологічного благополуччя клієнтів.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Мета – формування у майбутніх соціальних педагогів системи професійних знань, умінь і ціннісних орієнтацій для надання ефективної соціально-педагогічної та психосоціальної підтримки особам, які пережили травматичний досвід, з метою відновлення їх соціальної адаптації та психоемоційного благополуччя.

Цілі дисципліни:

1. Ознайомити студентів із поняттями, категоріями та типологією психотравм та їх соціальних наслідків.
2. Розкрити механізми впливу травми на розвиток особистості, сім'ї та соціального середовища.
3. Навчити оцінювати потреби клієнта та планувати індивідуальні програми психосоціальної підтримки.
4. Опанувати основи інтегративних та міждисциплінарних підходів у травматерапії.

5. Формувати компетентності з профілактики вторинної травматизації та підтримки стресостійкості клієнтів і фахівців.
6. Розвивати ціннісно-гуманістичні орієнтації, емпатію, толерантність та готовність до недискримінаційної взаємодії з клієнтами.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна:	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у соціальній сфері або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського, демократичного суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК-8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. ЗК-9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК-10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК-11. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми у професійній діяльності ЗК-12. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
Спеціальні компетентності (СК)	СК-1. Знання і розуміння сутності, значення і видів соціальної роботи та основних її напрямів (психологічного, соціально-педагогічного, юридичного, економічного, медичного). СК-11. Здатність до надання допомоги та підтримки дітям та молоді а також їх сім'ям із врахуванням індивідуальних потреб, вікових відмінностей, тендерних, етнічних та інших особливостей в тому числі на етапі раннього втручання. СК-15. Здатність взаємодіяти з дітьми та молоддю, представниками різних професійних груп та громад. СК-16. Здатність дотримуватися етичних принципів та стандартів соціальної роботи. СК-18. Здатність до генерування нових ідей та креативності у професійній сфері. СК-24. Здатність забезпечувати інклюзивні процеси, виявляти особливості та шляхи покращення життєдіяльності дітей та молоді з особливостями

	психофізичного розвитку й інвалідністю у соціальному середовищі.
Програмні результати навчання (РН)	РН 1. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування професійних завдань і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами. РН 3. Ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання у сфері соціальної роботи, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід. РН 4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу соціальної проблеми. РН 5. Теоретично аргументувати шляхи подолання проблем та складних життєвих обставин, обирати ефективні методи їх вирішення, передбачати наслідки. РН 17. Встановлювати та підтримувати взаємини з дітьми та молоддю, іншими фахівцями на підґрунті взаємної довіри та відповідно до етичних принципів і стандартів фахової діяльності. РН 20. Виявляти етичні дилеми та суперечності у професійній діяльності та застосовувати засоби супервізії для їх розв'язання, в тому числі на етапі раннього втручання. РН 25. Здатність виявляти та розвивати здібності, креативний потенціал дітей і молоді, підтримувати їх творчий розвиток, сприяти успішній соціалізації, професійному самовизначенню.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни – 90 год.	
Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12
семінарські заняття	18
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни			
Семест р	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
	I 11 Дитячі та молодіжні служби	4	Вибірковий

Тематика навчальної дисципліни			
Тема	Кількість год.		
	лекції	Сем.пр заняття	сам. роб.

Тема 1. Поняття травми та соціальні наслідки для особистості, сім'ї та громади.	2		4
Тема 2. Роль соціального педагога у системі підтримки осіб, які пережили травму.	2		4
Тема 3. Соціальні та сімейні чинники ризику травматизації.	2		4
Тема 4. Організація соціально-педагогічної підтримки та послуг травматерапії.	2		4
Тема 5. Міждисциплінарна взаємодія соціального педагога з іншими фахівцями.	2		4
Тема 6. Профілактика вторинної травматизації та формування стресостійкості клієнтів і працівників соціальної сфери.	2		4
Тема 7. Аналіз кейсів травматизації у соціально-педагогічній практиці.		2	4
Тема 8. Оцінка потреб клієнта та планування соціально-педагогічної підтримки.		2	4
Тема 9. Розробка індивідуальних програм допомоги та супроводу.		2	4
Тема 10. Робота з сім'єю як ресурсом соціальної підтримки.		2	4
Тема 11. Використання соціальних ресурсів громади у травматерапії.		2	4
Тема 12. Організація групової підтримки та соціальних ініціатив для клієнтів.		2	4
Тема 13. Практика міждисциплінарної взаємодії соціального педагога.		2	4
Тема 14. Профілактика професійного вигорання та вторинної травматизації у працівників соціальної сфери.		2	4
Тема 15. Обговорення практичних кейсів та розробка рекомендацій для соціально-педагогічної роботи.		2	4

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Загальна система оцінювання навчальної дисципліни передбачає комплексний підхід до вимірювання знань, умінь і навичок студентів. Вона включає в себе різні компоненти оцінювання, які дозволяють визначити рівень засвоєння матеріалу і сформованість компетенцій. Система складається з таких елементів: Поточне оцінювання – 1) модульні завдання (перевірка знань на окремих етапах вивчення курсу); 2) практичні завдання (оцінювання виконання практичних та семінарських робіт); 3) домашні завдання (контроль за самостійною підготовкою студента); 4) тестування: оперативна перевірка теоретичних знань. Рейтингове оцінювання – студенти накопичують бали протягом семестру за виконання різних завдань. Кінцева оцінка розраховується на основі підсумку цих балів.
---	--

Вимоги до письмових робіт	Критерії оцінювання: якість виконання завдань, своєчасність здачі роботи, глибина розуміння матеріалу. Концептуально конкретне й емпірично верифіковане висвітлення питань і завдань.
Семінарські заняття	Критерії оцінювання: якість виконання завдань, своєчасність здачі роботи, глибина розуміння матеріалу, креативність або вміння застосувати знання на практиці.
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання не менше 50 % завдань курсу
Підсумковий контроль	Залік

7. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету: -Кодекс честі Карпатського національного університету імені Василя Стефаника -Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі студентів Карпатського національного університету імені Василя Стефаника -Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності Карпатського національного університету імені Василя Стефаника -Положення про запобігання академічному плагіату у Карпатського національного університету імені Василя Стефаника -Склад комісії з питань етики та академічної доброчесності Карпатського національного університету імені Василя Стефаника -Лист МОН України “До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності”. Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: https://pnu.edu.ua/положення-прозапобігання-плагіату/
Відвідування (пропуски) занять	Можливість і порядок відпрацювання пропущених студентом занять регламентує «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів

	Карпатського національного університету імені Василя Стефаника Ознайомитися з положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативнідокументи/polozhenja/
Неформальна освіта	Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти у Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника-https://nmv.pnu.edu.ua/нормативнідокументи/polozhenja/

8. Рекомендована література

1. Байдарова, О. (2021). Групи взаємопідтримки осіб, які пережили психотравмувальні події. В О. В. Чуйко (Ред.). Сучасні теорія і практика соціальної реабілітації. С.270–302.
2. Байдарова, О., Качан, В. Surviving and living during the war: support groups as a psychosocial assistance resource. *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Social Work*. 2024. № 10. С. 5–15.
3. Вакуленко, С. (2025). Застосування травмоінформованого підходу в соціальній роботі з дітьми під час війни. Соціальна робота та психологія: освіта і наука, (1), 17-22. <https://doi.org/10.32782/3041-1351/2025-1-3>
4. Марченко, І., Ташкінова, О., Пономарьова, Л., & Роговська, О. (2024). Організація освітнього процесу в університеті з урахуванням травма-чутливих технологій викладання в умовах воєнного стану: стратегії та практичні аспекти. Соціальна робота та соціальна освіта, (1 (12)), 268-277. [https://doi.org/10.31499/2618-0715.1\(12\).2024.305361](https://doi.org/10.31499/2618-0715.1(12).2024.305361)
5. Семигіна, Т. & Палатна, Д. (2023). Самоорганізація громад в умовах природних та штучних катастроф: уроки для української соціальної роботи. Соціальна робота в громаді: сучасні виклики та перспективи розвитку: Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (с. 44-47). Дніпро: ДНУ імені Олеся Гончара
6. Столярик, О. (2025). Переосмислення соціальної роботи через призму травмоінформованості. *Social Work and Education*, Vol. 12, No. 3 pp. 424-443.
7. Столярик, О., Семигіна, Т. (2024). Голоси стійкості: рефлексії українських соціальних працівників у час війни. *Social Work and Education*, Vol. 11, No. 1. pp. 7-22.
8. Столярик, О. & Семигіна, Т. (2023). Повернутися з війни: психосоціальна підтримка ветеранів/-нок та членів їхніх сімей. *Social work and education*, 10(1), 63-77.

9. Травма-інформована політика медіаіндустрії. (2022). URL: <https://webportal.nrada.gov.ua/wp-content/uploads/2023/11/Travma-informovana-politykamediaindustriyi-2023-10-23-1.pdf>
10. Трубавіна, І. М., Негачевська, З. І., & Мартинюк, А. Ю. (2020). Методика організації роботи груп підтримки осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах. Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки, 2(333, ч.2), 282–293.
11. Lytovchenko, O., Lytovchenko, O. Trauma-informed approach: relevance for Ukrainian social work. *Social Work and Education*. 2025. Vol. 12, № 2. С. 224–231.
12. Stoliaryk, O. Rethinking social work through the lens of trauma-informed practice. *Social Work and Education*. 2025. Vol. 12, № 3.

Викладач _____ **Ірина КОМАР**, доцент
кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи